

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шурои диссертатсионии 6DKOA-008 дар назди МДТ “Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино” барои кори диссертатсионии Ҷиммат Муҳаммад Ёсин дар мавзуи “Таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда ба сохтори функционалии меъдаҷаи чап ва вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнии шахсони калонсол” пешниҳодшуда барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D110104 – Бемориҳои дарунӣ.

Комиссияи экспертӣ дар ҳайати: д.и.т. Саидов Ё.У. (Раис), д.и.т., дотсент Одинаев Ш.Ф. ва д.и.т. Аvezов С.А. бо гузаронидани экспертизаи ибтидоии кори рисолаи номзадии докторанти PhD кафедраи бемориҳои дарунии №3 МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино” дар мавзуи “Таъсири маводҳои фишорпаस्तкунанда ба сохтори функционалии меъдаҷаи чап ва вариабелнокии ритми дил дар беморони фишорбаландии шараёнии шахсони калонсол” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D110104 – Бемориҳои дарунӣ, ба хулосаи зерин омадааст:

1. Дар кори диссертатсионии Ҷиммат Муҳаммад Ёсин мавқеи илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳо хуб далелбиёри гардидаанд, дар ҳақиқат асосноканд, эътиборноканд, бо натиҷаҳои ташхисҳои гузаронидашуда баамантиқанд, бо нишон ва масъалаҳои кор созиш пазиранд.

Тибқи аксари тадқиқотҳо [Кочетков А.И. 2021], сатҳи баланди пайдоиш ва пешрафти минбаъдаи гипертрофияи МЧ дар беморони фишорбаландӣ ҳархела буда, ба эҳтимоли зиёд патогенези мултифакторӣ дорад, ва ба он омилҳои хатари анъанавӣ, омилҳои дисметаболикӣ, фаъолияти раванди илтиҳобӣ ва комбинатсияи онҳо дохил мешаванд. Як қатор муаллифони инкишофи намуди эксцентрикии гипертрофияи МЧ-и

ФШ-ро бо изофабории ҳаҷм, ки дар навбати худ дар натиҷаи фаъолшавии системаи ренин-ангиотензин-алдостерон ба вуҷуд меояд, шарҳ медиҳанд [Родионов А.В. 2020; Искендеров Б.Г. 2021].

Ба шумораи зиёди корҳо бахшида ба ташҳиси ВРД нигоҳ накарда, нишондодҳои анализи спектралӣ то охир омӯхта нашудааст. Ба омузиши мавҷҳои басомадаш хеле паст (VLF) кам аҳамият дода шудааст. Дида баромадани савол оиди ҳамбастагии ВРД бо ҳолати сохторӣ-функционалии миокарди МЧ, хусусан бо нишондодҳои функцияи диастолӣ айнаи муддао мебошад. Дар бисёр ташҳисҳо зиёдшавии индекси массаи миокарди меъдачаи чап (МММЧ) бо пастшавии нишондоди SDNN, эътиборнок, ки дар ВРД инъикос меёбад, аломати қаблии мустақили муриши ногаҳонӣ аст, нишон дода шудааст [Бунова С.С. 2007; Громова О.А. 2016].

Дар вақти омӯختани бозиди адабиёт маълум гашт, ки дар корҳои илмӣ ташҳиси ВРД вобаста аз намуди геометрияи миокарди МЧ гузаронида шудааст. Дар ин корҳо ҳамбастагӣ бо баланси нашествӣ МММЧ назар ба намуди ремоделии он, нишон дода шудааст. Аз ҷониби муаллифон пастшавии зиёди ВРД дар беморони гипертрофияи МЧ эксцентрикӣ дошта, қайд шудааст. Гипертрофияи МЧ консентрикӣ дар беморони ФШ ҳамчун пешгуи бадсифат, қайд шудааст [Громова О.А. 2016; Коннов М.В. 2016; European Society of Cardiology 2007; Vukovic O., 2014].

Як қатор корҳо ҳамбастагии функцияи систоликии МЧ ва ВРД нишон медиҳанд, корҳои ташҳисии таъсири комплексӣ ба нишондодҳои ВРД ҳолати морфофункционалии миокарди МЧ хело каманд. Муносиб кардани интиҳоби шахсии таъсири самаронокии маводи гипотензивӣ дар беморони ФШ ва гузаронидани контроли таъобати самаранок масъалаи хело муҳим буда, бо проблемаи ВРД зич алоқаманд аст. Бинобар ин омӯختани таъсири маводҳои гипотензивӣ ба ВРД дар беморони ФШ

зарур мебошад. Дар замони муосир маълумот оиди дигаргуншавии ВРД истифодаи маводҳои гипотензивӣ аз гуруҳи ингибиторҳои АПФ чамъ гардидааст [Громова О.А. 2016; Silva R. 2017].

Ба омӯхтани таъсири антагонистҳои калсий ба параметрҳои ВРД дар ФШ шумораи зиёди корҳо бахшида шудаанд. Бисёре аз таҳқиқотҳо ба хулосае омаданд, ки нифедипини кӯтоҳмуддат ба ВРД дар шакли афзоиши HR дар ВРД таъсири манфӣ мерасонад, ки тағироти номатлуб дар танзими вегетативии ВРД ва афзоиши суръати дилро нишон медиҳад. Муаллифон ба хулосае омаданд, ки ҳангоми интиҳоби дору барои табобати бӯҳронҳои фишорбаландӣ, афзалият бояд ба каптоприл дода шавад, зеро ин дору, бар хилофи нифедипин, ВРД-ро зиёд мекунад ва аз ин рӯ хатари инкишофи аритмияро коҳиш медиҳад [Аладинский В.А. 2013].

Дар адабиёт оид ба таъсири ингибиторҳои фермент-табдилдиҳандаи ангиотензин ба тағирёбии суръати дил миқдори кофӣ корҳо мавҷуданд. Як қатор муаллифон дар бораи тағйироти мусоид дар танзими вегетативии ритми дил ҳангоми табобат бо ин гуруҳи доруҳо гузориш доданд. Ҳамин тариқ, дар заминаи муолиҷаи 3-ҳафтаина бо эналаприл, афзоиши назарраси HR ва камшавии HR/HR ба қайд гирифта шуд, ки аз тағирёбии танзими вегетативӣ ба пайванди парасимпатикии он шаҳодат медиҳад [Аладинский В.А. 2013; Агеев Ф.Т. 2015].

Дар хулоса бояд гуфт, ки усули баҳодиҳии вариабелнокии ритми дил дар фишорбаландии шараёнӣ аҳамияти калони клиникӣ дорад. Бо истифода аз омӯзиши вариабелнокии ритми дил, на танҳо тонуси вегетативӣ ва ҷузъҳои онро дар беморон арзёби кардан мумкин аст, балки барои ноил шудан ба тавозӯни мусоидтарин терапияи симпато-вагусӣ ва инфиродӣ интиҳоб кардан мумкин аст [Громова О.А. 2016].

Умуман, натиҷаҳои таҳқиқотҳои сершумор дар солҳои охир нишон медиҳанд, ки гипертрофияи МЧ ва дисфунксияи диастоликии МЧ назар

ба омилҳои маъмули хатари оризаҳои дилу рағҳо предиктори пешгуйи мебошанд [Иванова О.Ф. 2018; Иванова О.Ф. 2019; Лискова Ю.В. 2018].

2. Оиди мавзуйи диссертатсия 13 корҳои чопӣ нашр гардидаанд, ки аз онҳо 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи аз тарафи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шуда, аз чоп баромадаанд.
3. Натиҷаҳои таҳқиқ дар конференсияҳои донишгоҳӣ ва берун аз он маъруза ва муҳокима гардидаанд.

Корҳои нашршудаи муқаддам:

1. Распространенность тревоги и депрессии у больных гипертонической болезнью пожилого возраста в сравнительном аспекте / Химмат М.Ё., Ураков К.З., Ходжиева Г.Б. // Вестник Академии медицинских наук Таджикистана, Душанбе-2018. стр. 94-97
2. Вайроншавии иқлим ва бемориҳои дилу рағҳо / Ҳиммат М.Ё., Уроқов К.З., Ҳоҷиева Г.Б. // Ж “Авҷи Зухал”, Душанбе-2019, №1, саҳ. 147-154
3. Таҳқиқи муқоисавии гипертрофияи меъдачаи чапи дил бо ёрии усулҳои маъмул дар беморони фишорбаландии шараёнии шахсони пиронсол / Ҳиммат М.Ё., Уроқов К.З., Ҳоҷиева Г.Б. // Ж “Авҷи Зухал”, Душанбе-2020, №3, саҳ. 55-59
4. Хосиятҳои умумии клиникӣ ва омилҳои хатарноки фишорбаландии шараёнии шахсони калонсол дар қиёс / Ҳиммат М.Ё., Уроқов К.З., Ҳоҷиева Г.Б., Шамсов А.Т. // Ж “Авҷи Зухал”, Душанбе-2020, №4, саҳ. 17-23
5. Таъсири “Лизиноприл” ба параметрҳои морфофункционалии дил дар беморони дорои фишорбаландии шараёнии калонсол / Ҳиммат М.Ё. // Ж “Авҷи Зухал”, Душанбе-2022, №1, саҳ. 42-46

4. Транскрипти Ҳиммат Муҳаммад Ёсин 29.01. соли 2021 №534 аз тарафи МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино” гирифта шудааст.
5. Автореферати диссертатсия нуктаҳои асосии кори диссертатсияро ҷанҷал мекунад.
6. Ҳамчун муассисан пешбар МДТ “Донишқаддаи баъдидаипломии кормандони соҳаи тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон”-ро тавсия медиҳад.
7. Дар сифати оппонентҳои расмӣ тасдиқ карда шаванд, тавсия медиҳем:
  - Доктори илмҳои тиб, профессор, директори МД “Пажуҳишгоҳи гастроэнтерология”-и Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Олимзода Насим Хоҷа
  - Номзади илмҳои тиб, мудири кафедраи терапияи МФТ “Донишқаддаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон” Рофиева Ҳалима Шарифовна

Комиссияи эксперти тавсия медиҳад, ки нашри эълони ҳимоя, матни рисола ва автореферат дар сомонаи расмии МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино” ва эълони ҳимоя дар сомонаи расмии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин нашр ва паҳн намудани автореферат иҷозат дода шавад.

Раис,
д.и.т.

Узвҳои комиссияи
д.и.т., доктор

Handwritten signature of Saifiddin Saifiddinovich Saifiddinovich

Саидов Ё.У.

Handwritten signature of Sh. F. Odinaev

Одинаев Ш.Ф.

д.и.т.

Илзои/подпись *Саидова Ё.У.*
Одинаева Ш.Ф.

ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ/ЗАВЕРЯЮ
САРДОРИ БАХШИ КАДРИИ ҲАҚИ
НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА КАДРОВ УЖ

10 10 2024/10

Авезов С.А.

Илзои/подпись *Авезов С.А.*

ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ/ЗАВЕРЯЮ
САРДОРИ ШУЪБАИ КАДРҲО
НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА КАДРОВ

10 10